ישראל. קהל. ועדה. וישראל. ואין פותחין משלשים בני אדם בכל כת וכת: **י** היו הכל חמשים. נכנסים בתחלה שלשים ושוחטין. ויוצאים עשרה ונכנסין עשרה. וחוזרין ויוצאין עשרה ונכנסין עשרה: **יא** היו פחות מחמשים אין שוחטין את הפסח לכתחלה [ואם שחטו כשר]. ואם שחטו כולן בבת אחת כשר. "כיצד נשחט. נכנסה הכת הראשונה עד שתתמלא העזרה ונועלין דלתות העזרה ומתחילין לשחוט את פסחיהן. וכל זמן שהן שוחטין ומקריבין קוראים הלויים את ההלל. אם גמרו ההלל ועדיין לא שלמה הכת מלהקריב, שונים. ואם שנו ולא שלמו להקריב משלשין. ומעולם לא משלשו: **יב** על כל קריאה וקריאה תרועה תוקעין שלש תקיעות בחצוצרות. תקיעה תרועה ותקיעה. הואיל ואין לו נסכים לתקוע בשעת ניסוך תוקעין בשעת שחיטה: **יג** הכהנים עומדים שורות שורות ובידיהן מזרקי כסף ומזרקי זהב. שורה שכולה כסף כסף. שורה שכולה זהב זהב. ולא היו מעורבים כדי שיהיה להם נוי. ולא היו למזרקין שולים כדי שלא יניחום ויקרש הדם: **יד** "שחט השוחט וקיבל הכהן. נותנו לחבירו וחבירו לחבירו כדי שיתעסקו רבים במצוה עד שיגיע הדם אצל כהן הקרוב למזבח. שופכו שפיכה אחת כנגד היסוד ומקבל מזרק אחד מלא ואחר כך מחזיר את הריקן. ותולין ומפשיטין את כולו וקורעו וממחה את קרביו עד שמסיר מהן הצואה והפרש. ומוציא את האימורין ונותנן בכלי ומולחן ומקטירן הכהן על גבי המזבח. וכיצד תולין ומפשיטין. מסמרות של ברזל היו קבועין בכותלים ובעמודים שבהן תולין ומפשיטין. וכל מי שלא מצא מקום לתלות מקלות דקים וחלקים היו שם מניח על כתפו ועל כתף חבירו ותולה ומפשיט: **טו** שלמו מלהקריב פותחין דלתות העזרה ויוצאת כת הראשונה ונכנסה שנייה. יצאת שנייה ונכנסה שלישית. כמעשה ראשונה כך מעשה שנייה ושלישית. שלמה כת שלישית ויצאת רוחצים את העזרה: **טז** חל ארבעה עשר להיות בשבת כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת. ורוחצין את העזרה בשבת שאין איסור שבות במקדש אפילו בדבר שאינו צורך עבודה איסור שבות במקדש היתר הוא: **יז** אין כל אחד ואחד מוליך את פסחו לביתו בשבת. אלא כת הראשונה יוצאין בפסחיהם ויושבין בהר הבית. והשנייה יוצאין בפסחיהן ויושבין בחיל. והשלישית עומדין במקומן בעזרה ושוהים הכל עד מוצאי שבת והולך כל אחד בפסחו לביתו: **יח** ישחיטת הפסח וזריקת דמו ומיחוי קרביו והקטר חלביו דוחין את השבת. שאי אפשר לעשותן קודם השבת שהרי קבוע לו זמן שנאמר במועדו. אבל הרכבתו והבאתו מחוץ לתחום וחתיכת יבלתו בכלי אינן דוחין את השבת שהרי אפשר לעשותן קודם השבת. ואם יכול להתוך יבלתו בידו בשבת חותך. ואם היתה יבשה חותכה אפילו בכלי שאין שבות במקדש כלל. וכן צלייתו והדחת קרביו אינן דוחין את השבת שהרי אפשר

וכ"ש ואין פחות משלשים בני אדם בכל כת וכת סיו הכל חמשים נכנסים בתחלה שלשים וכו'. סם ס"ר ינמק לין לפסחת שמחת אלא בשלש כתות של שלשים שלשים בני אדם ס"ל קבל ועדה ויקהל מפקבל לו לי בכת אחת לי בזה אחר זה הילכך בשיון אלא כתות של שלשים שלשים בני אדם לפי פיגל ולפי בכת אחת לי בזה אחר זה כמ ליכל הילכך בחמשים נמי כבי דעייל אלפין [ובכדי עייל עשרה ועייל עשרה ונקי ונקי עשרה]:

יא ום"ש ואם שחטו סולן בבת אחת כשר. הכי משמע דל' ינחק לאו לאיפסולי אחר דאם"כ כל"ל הכי אמת בפחות מאלא כתות פסול: כיצד שחט בכנסה ראשונה כו' ועד ומעולם לא שלמו. מתנה סם:

יב על כל קריאה וקריאה תוקעים שלש תקיעות. סם בתנה ראשונה לאמוש וכו' נעלו לאמוש בשאלה מקמו וכריכו ותקעו שמש ישראל וכו'. ומאלי דקא קלקל אם ההלל. הכי"ל כשמתילין לשמוש אמרילים לקרות. ומה שכתב שהקולפים הו לויים. בתוספתא פ"ד לויים מל דוכן קולפים אם הסלל. ומ"ש הואיל ואין לו נסכים וכו'. סם

ירושלמי:

יג הכהנים עומדים שורות שורות ובידיהם מזרקי כסף ומזרקי זהב וכו' עד כעין סיפור. מתנה בס' מעיר בשמם סם: יד ום"ש כדי שיתעסקו רבים בשמש. סם בגמ' יהיב מעמא דמוש ברב סם כדרים מלך. ומה שכתב ומקבל מזרק אחר מלא ואח"כ מחזיר אם הריקן. סם בגמרא יהיב מעמא דמוש דאין מעגירין על המלוה. ומה שכתב ותולין ומפשיטין אם כולו נראה שכתב כן לאמוקי מר' דמעמא כמ של ר"י בן ברוקא דאמר *בתוספתא פ"ד ר"ל שחל להיות בשבת לא היה מפשיט אלא עד מקום חזה. ומ"ש ממחה אם קרביו. בר"ש אלו דכרים (דף ס"ה) אין דמיחוי קרביו דומה אם השבת וכגמרא (דף ס"ח) אמר מיתני קרביו בכ הוא. אמר *אמוראי בבבל רב-מיא בר רב אמר אילקא דמייה דנפקא אגב דומקא דסכינא ופיכם"ו מיקא דמייה ניהה אתנוקה בתמיה שיגלאם מסה בדומקא בסכין. ופיכם"ו דקמתא דמיחוי דקרביו דומה שבת כדי אלא יכריחו. ומ"ש ומולאו אם הבמוריים וכו'. סם בתנה קרבו ומולאו אם הימוריו. ומקטם בתנה. והקטירם ע"ג המזבח. ומה שכתב ומולחין. הייגו מדכתיב על כל קרבן תקריב מלח. ומ"ש וכולל תולין ומפשיטין וכו' עד ונתפין אם המזרה בשבת. סם בתנה:

טו ום"ש אין מיכוד שבות במקדש. אפילו בדבר שאינו צורך עבודה. סם בגמ' (דף ס"ב) אמרינן דר' נתן סבר שבות אפילו לריכה לא כמיגו ומשמע דחכמים אלינו עליה ופסק כוותייהו. ועוד דהא תנן בפרק מעיד בשמש שהכהנים היו עושים מעשה ומדימים אם העזרה בשבת ואע"ג דמכיים בה אלא בראון הכמים היה מיכה לעיגר מאן חכמים ר' נתן וכיון דרבים אלינו עליה ליים הלכתא כוותיה:

יז אין כל אחד ואחד מוליך אם פסחו לביתו בשבת וכו'. מתנה סם (דף ס"ט): יח שחיטת הפסח וזריקת דמו. מתנה וכו"ע פרק אלו דברים. ומ"ש ואם אפשר לתחוך בידו בשבת מיקן ואם היה יבשה חותכה אפילו בכלי. סם בגמ' (דף ס"ח): וכסוף מיגוגין (דף ק"ג). ומ"ש וכן צלייתו והדחת קרביו אינן דוחים. מתנה בס' אלו דברים סם:

שכח

*[וכתב המה"ר על שכיח בתוספתא לרמיה ולא מסתברא (בגמ' קע"ז קל"ג: ומנחות ס"ג):]

*[בגמרא מתקבן]:

א נס זה סם: ב נס זה סם: ג ספ"ג סם:

אפשר

וז כיון מלוה מן המוכחר דהא ביום טוב שחל להיות בתוך ביום ולא בלילה ואם כן כשחל להיות בשבת אע"פ שאפשר להיות בלילה מ"מ עשאן מן המוכחר הוי ביום מה שאין כן בכאי:

שחטו

*[כמה כתבו תוקפות בשבת קי"ז: לתר תירוצא]:

יד שחטו השוחט וקבל הכהן וכו'. בגמרא אמרינן ת"מ הולכה אלא בבגל הוי הולכה ומילקו דילמא הוה מייד מורקא מ"כ. ומקשה כיון דבריו ז"ל אסקא מ"ל מכל' פסולי המוקדשין דהולכה אלא בבגל לא הוי הולכה מ"כ אמאי לא כתב כאן דמייד מורקא. ו"ל דסמך אל מ"ש שם ובודאי דהכא אייתי בגייד דאל"כ הוי הולכה אלא בבגל: ומפשיטין אם כולו וכו'. בפרק כל כתבי (דף קפ"ז) מ"ר י"ד אחל להיות בשבת מפשיטין אם הכסות עד המזה דברי ר' יאמאל בנו של ר"י בן ברוקא וחכ"א מפשיטין אם כולו ואמרו שם מאי אהדרו ליה חכמים לר' יאמאל בנו של ר"י בן ברוקא הכי קאמרו ליה אם תגילין מיק הספר עם הספר לא נפשים אם הסכמא מעורו ואמרו שם בתוספתא ומא אמיי ובבא דאמרי מרבייהו מודה ר"ש בסיק ריפוי אלא יפות ומילקו דשקיל ליה בבבדי מ"כ. מאמר דאמילו לרבנן מן המזה ואילך לא היה מפשיט בי"ד אחל להיות בשבת אלא בבבדי לעומר בחתיכות דקות ומפשיט ומוקר. והמיתה מסרב מסרב"י קאמרו ז"ל שבחב דרבינו ז"ל פסק דלא כר"י בן ברוקא ולכך כתב מפשיטין אם כולו דמ"ל דמ"ל מיקמי דאמאי לא כתב דמן המזה ואילך שקול בבבדי ופסי' אמר דרבינו ז"ל מ"ש כאן הוא בחול אבל בשאל להיות בשבת לעולם דאין מפשיטין אלא עד המזה ופסק כר"י בן ברוקא ולא בסרב מוסרבי"ק ז"ל מ"מ קשה דלא פירש רבינו ז"ל כלל בי"ד אחל להיות בשבת אלא אדרבה אסיק שאם כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת. ומוני יש לתרץ לרבינו ז"ל אלא אמרו בגמרא כן אלא מאי מאי דאמרינן מבריא לרבי יאמאל אבל רבנן לעולם דסברי דהפשט בחול ובשבת שוה ולדבריו דר' יאמאל הטיבו* ופסק כרבנן ולכך סתם וכתב כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת ואין דעת הגאון ז"ל כן בריש פ' אלו דבריה (דף ס"מ) ומ"ש כוונת רבינו ז"ל אפשר דבר הוא:

יח ואם היתה יבשה וכו'. קשה דבר דאין שבות במקדש כלל היינו היכא דאי אפשר לעשותו מאתמול אבל היכא דאפשר לא דהא הכהנו מהון להמוש והרכבתו אינו אלא מדלבנן ואסור מוש דאפשר לעשותו מאתמו: וכן לקמן לא היה יכול להקדישו בשבת אי לאו מעמא דקבוע לו זמן אע"ג דאינו אלא שבות ובודאי מעמא הוי מוש דאפשר לעשותו מאתמול וכן במחמר אע"פ שאינו אלא שבות לא פירש רבינו ז"ל אלא מאי שבות יד ומאי המעם מותר ומעמא דאין שבות במקדש אפי' לא היה בדבר אלא היה מותר אלא ודאי דטעמא הוי מוש דהיה יכול לעשותו מאתמול ולכך הותר. לכאורה מוש דהוי כלאחר יד ומאי המעם מותר וכ"מ הר קונטרס אמי לאמר דביבשה מותר ואפילו וכא הוי שבות דאפשר לעשותו מאתמול ו"ל דבגמ' הוא אמינא דלא הוי מחיבה כדבתב רש"י ז"ל ואפי' שבות ליכא אבל רבינו ז"ל דבתב דהוי שבות אלא מעמא הוי מוש דאין שבות במקדש אבל וכ"מ אמרי מוש דאין שבות במקדש אבל ומ"ש אם כן הוא אדין בשבות אבל דאפשר לעשותו מאתמול אדיף מבשבת אחור:

שהרי אפשר לעשותן לאחר השבת וכו'. וא"מ והא הקטר חלבים אמי אפשר לעשותן לאחר השבת שאמרו שם בפ' אלו דבריה (דף ס"מ) הגא אמר ר"ש בנו ולאלה כמה מביבה מעה בשעתה שהרי מיכרים ומדרים אבל בלילה ואין מתמיעים לכם עד שיתחשך וא"כ מאי בשבת. וי"ל דהקטר חלבים אע"מ מעמן אפשר לעשותן לאחר השבת אבל אם אי אפשר לעשותן אלא בשבת אע"פ דאפשר לעשותן מאתמול

פ"ד טז יראה לי שזה שאמרו חכמים וכו'. הקשה ע"ז הרמ"ה דבסנהדרין (סנהדרין י"ב) מביא ל"ש לומר ולקיים כמ מבעל עליעה וכו' עד לומר מעתה רואים היתה לומר שכשמקבלו ומפני מה לא עיכבה עליעה מפני שעדיין בזורת היתה בהכרח וכל דאיכא לעיכבה מפני כמה דאמר חדש לעבורה ומירות אליבא דרבי יוסי דאמר מעברין בזמני בזמני דעבדן. גם שם מצא במעברין על המקופה לבדה ונסדרים מביא (שם דף י"ב) על ג' בימים מעברים אם בשמים וכו' על שיים בהכרחיה ולא מעברין בזמני דעבדן. ולפי פשוט הרמ"ה דנלמוד בר"ש (דף כ"ז) שלא ליה רב הונא כי אבין לרבא כי חזיין לעבכלא מקופה עכבה עד שיתבר בליסן עברה מהם מעברין על אחד מהם לה ההוא בהקופה עכבה קפי דלמעבדם בהדיה [וכיון] דמעכבה מקופה ממנו עד בחר כתב ואמטול הכי מעברין, מדא דבעיין אביב בהקופה ניסן ולייא, ותו דבעיין עליה בא בהקופה מדשה וליכא. וכי קאמי בברייתא על אחד מהם לין מעברין אמקופה מהקופה מהדרי קמי דס"ל כמ"ק דאיתא (סנהדרין י"ב) דקאמי לין מעברין אם הקופה אמ"ל היתה. מקופה הסברה ע"ז יום דבי מדשה מקופה ממנו מד שיתבר בהקדי והו לא, אבהכה דלא מדשה מקופה עכבה עד שיתבר בניסן, וכיון דאמי אביב בהקפה לין מעברין על המקופה לבדה דלא דאיק מרמי מקמי מדא: ודל"ר אבהן בר. מעלה הביב ואמר דעת כבר דאם דקמי אמור מעתה דאיה היתה לתמעבר לא מפני אביב ופירות הפלין לאבר בחבת דאיכרות הפלין לא מיירי ברייתא כלל דמין אמר דקמי ממיני הקבוצות קאמר אלא ס"ק בעומר כיון שלא בבבר ע"י להביא כי אם בתקום ג' ומין ג' והוא שעורים ולאחר העומר מצא שלא היה רוב אביב בחדש ניסן וכיון שנמתעב כל כך אביב נראה ולפי שבבדיים ומלאים רבים ודקים כי לא מלאו מרעה ואם"ל שמפני אביב לבדו לא היו מעברין כיון שמצא לאביב ממנו העומר מ"מ היתה הבנה דאויה להתעבר מפני הבדיים והמלאים לעשומן אבל לבנה דאמרינן לעיל דומן דאביבא לא מצא ומרים דמלקח ומפני מה לא עברוה אלישע וכיון דיש לפי שבנה בעומר היתה וכו' אבל אם היתה הבנה דאויה להתעבר מפני אביב אם בהקופה שלא הגיע לו. מפני בהקופה שלא יהא אביב בהקופה מדשה אבל אם עיקר אמי הביעור מן הבורה הכי אמי דמעבריא. וחזר הרמ"ה וכתב עליו מין מלא סתמא קאמי מא"ל לאוקומה בתבואה בלתנד ואו מכיל לאידך מקרבי דאמרינן הוא דבקרן לאו מעשה דאיתמר ליה אביבא כולי האי ואורמה דעלמא דכי מתאחרא הבואה מתמה בעורמא לא מבאמין אמרינן דוכתא דביבא לאבעא ליה והו דבקרן הן ס"ג אינא לאידך גבי פירות כאילן כיון דאיתמר ליה אביב אל הבואה כל זמן דאיתמרו לו פירות הפלין ובעלן שיהיו פירות הפלין פוויים ביום בלבד. כל אביב לאום בעמיה דרבינו הכי דאפבא בעמא דפירות הפלין הכי. ומאי דקאמר מר בעמא דלא היתה הבנה דאויה להתעבר מפני שלא הגיע אביב לו מפני ההקופה שלא יהא אביב בהקופה מדשה שמעבריין בזמני דעבדן וקאמר מר בעמא לפי שבא עיקר שימני הביעור מן הבורה המיב לי מאי הבבר לי הבבר דאמי דמעבריין אביב ובדיים ובלאים מדבבן הוא סוף סוף מיקבי ליה לבר דבשם שמצוה מן הבורה לעבר בזמן שהבנה דאויה לך מצוה שלא לעבר בזמן שאין הבנה דאויה לעבר כדי שלא לבקור את המובדות מבקומן וא"כ היכי קאימי רבנן ומעברין שלא לעורך ובקרי לה לכלבו מובדות מהבנות עיבנא דקביעי לה וכ"ש מצה דשם לב"ד לבנות מדשים ולעבר שמים ולעבר את המובדות מבקומה מ"ל כי חזינא שמא מאי לבתבבר מן הבורה המובה מצה דשם לב"ד שלא לעבר בזמני דעבדן וכיון דאיתא בהם וכ"ש דמתמי אין מעברין את הבנה בזמני דעבדן וליכא לאוקמי מינה אלא בראיה עכ"ל: על מה שכתב לתעלה שיש ראיה לדברי רבינו מדנרסינן ס"ק דר"ה (דף כ"ט) כי חזיה דמשכח הקופה בכבא עד שיתבר בניסן וכו' מ"ב אע"ג דהכיון דמקופה ניסן ובסנהדרין מיירי בתקופה

מזמני מה לי הא ומה לי הא דבתרוייהו קרמי קא דרשי:

שיראה טירת כלול ג' יום יום הבנה שבבר הבנה לא בטומה ומיבר מוקם מעבל מתח בבבא בשיר שיראה טירת קודם ל' ותמ"ב סבר טירת לא בטומה ומיבר מוקם מעבל מתח בבבא בשיר שיראה טירת לטומה. ותמר שבראנו זה בסנין והוא אבבר מיבר יום בטולד בתמעני מה שא בתמיתי לא קודם לו לא תחרין נשוב לבתר דבריו ג"ל. והוא שלא שמוש שיראה יום שקובנין בתבנון זה וכו' שבבר אם יום יום הבנון בתמיתי בתבלא ליל ג' בדבר מבל ויבבר הבנון בתמעני תחרין בתבלא יום שי ותבבר הבנבבר בתבנון זה ביום ג' ותבבר הראיה בליל ג' יום יום הבנבבר קודם יום הראיה על ג' נקודם ע' בבר קדם בזו הבורה הבנון בתמיתי בתמעני לפי שלא יהיה טירת לגר. מזה מן בבבא שלא עד שיתבלבן עמה תחלה ותיבה נקודת ע' מתח נקודת ל' ותמ"ב סבר טירת לא בטומה ומיבר מוקם מעבל מתח בבבא בשיר שיראה טירת לטומה. ותמר שבראנו זה בסנין והוא אבבר מיבר יום בטולד בתמעני מה שא בתמיתי לא קודם לו לא תחרין נשוב לבתר דבריו ג"ל. והוא שלא שמוש שיראה יום שקובנין בתבנון זה וכו' שבבר אם

בשני קובעין: ח ועיקר שאר הארבע דחיות אלו הוא זה העיקר שאמרנו שהחשבון הזה במהלך אמצעי. וראיה לדבר שהמולד יהיה בליל שלישי וידחה לחמישי פעמים רבות לא יראה ירח בליל חמישי ולא בליל ששי מכלל שלא נתקבצו השמש והירח קבוץ אמיתי אלא בחמישי:

פרק שמיני

א חדשה של לבנה תשעה ועשרים יום ומחצה ותשצ"ג חלקים כמו שביארנו. ואי אפשר לומר שראש החדש יהיה במקצת היום עד שיהיה מקצת היום מחדש שעבר ומקצתו מהבא. שנאמר עד חדש ימים מפי השמועה למדו שימים אתה מחשב לחדש ואי אתה מחשב שעות: **ב** לפיכך עושין חדשי הלבנה מהן חדש חסר ומהם חדש מלא. חדש חסר תשעה ועשרים יום בלבד ואע"פ שחדשה של לבנה יתר על זה בשעות. וחדש מלא משלשים יום ואף על פי שחדשה של לבנה פחות מזה בשעות. כדי שלא לחשב שעות בחדש אלא ימים שלמים: **ג** אילו היה חדשה של לבנה תשעה ועשרים יום ומחצה בלבד היו כל השנים חדש מלא וחדש חסר. ויהיו ימי שנת הלבנה שנ"ד, ששה חדשים חסרים וששה חדשים מלאים. אבל מפני החלקים שיש בכל חדש וחדש יותר על חצי היום יתקבץ מהן שעות וימים. עד שיהיו מקצת השנים חדשים חסרים יותר על המלאים ובמקצת השנים חדשים מלאים יותר על החסרים: **ד** יום שלשים לעולם עושין אותו ראש חדש בחשבון זה. אם היה החדש שעבר חסר יהיה יום שלשים ראש חדש הבא. ואם יהיה החדש שעבר מלא יהיה יום שלשים ראש חדש הואיל ומקצתו ראש חדש. ויהיה תשלום החדש המלא שעבר. ויהיה יום אחד ושלשים ראש חדש הבא ומכאן הוא המנין. והוא יום הקביעה. ולפיכך עושין ראשי חדשים בחשבון זה חדש אחד יום אחד בלבד והחדש אחד שני ימים: **ה** סדר החדשים המלאים והחסרים לפי חשבון זה כך הוא. תשרי לעולם מלא. וטבת לעולם חסר. ומטבת ואילך אחד מלא ואחד חסר על הסדר. כיצד טבת חסר שבט מלא. אדר חסר ניסן מלא. אייר חסר סיון מלא. תמוז חסר אב מלא. אלול חסר. ובשנה המעוברת אדר ראשון מלא ואדר שני חסר: **ו** נשארו שני החדשים שהן מרחשון וכסליו. פעמים יהיו שניהם מלאים ופעמים יהיו שניהם חסרים ופעמים יהיה מרחשון חסר וכסליו מלא. ושנה שיהיה בה שני חדשים אלו מלאים היא שנקראו חדשיה שלמים. ושנה שיהיו בה שני חדשים אלו חסרים נקראו חדשיה חסרין. ושנה שיהיה בה מרחשון חסר וכסליו מלא נקראו חדשיה כסדרן: **ז** דרך ידיעת השנה אם חדשיה מלאים או חסרין או כסדרן לפי חשבון זה כך הוא. תדע תהלה יום שנקבע בו ראש השנה שתרצה לידע סדור חדשיה כמו שביארנו בפרק שביעי. ותדע יום שיקבע בו ראש השנה שלאחריה, ותחשב מנין הימים שביניהן חוץ מיום הקביעה של זו ושל זו. אם תמצא ביניהן שני ימים יהיו חדשי השנה חסרין. ואם תמצא ביניהם שלשה ימים יהיו כסדרן. ואם תמצא ביניהם ארבעה ימים יהיו חדשי השנה שלמים: **ח** במה דברים אמורים כשהיתה השנה שתרצה לידע סדור חדשיה פשוטה. אבל

כי ביכרח לגזול משם לו שב"ד מעבירין לעוקר הטעם כגון כבוד חגים ושמחת יו"ט ותעשב יבקות וכיוצא בהן ומלילה לענבי גלא מחסורת כדיה מתנע"ם אבל מי שלא נתגלו לו הטעמים מדמה כי על עוקר מעבירין ע"ז אחר שלא משום עוקרא כי אחת אחר משום מיקריא ודבריהם מלגו שאחר שלא ומ"ל אחרא ולא לין מעבירין מפני גדיון וכו' גלגל עשיון אחוש ספל לשנה. כגון מתנאר שמעבירין לגזול גלבל

מפני הסמוכות הכדיה:

ח ועיקר שאר סד' דחיות וכו'. לפי הסימן נ"ע ר"ל וכן סימן בפ"ו הקפ"ם בטיון על כל י"ח חדיון ועיקם כל י"ח חדיון כדי לפנות ביום הקיבון הלמיתי לו קיבוד לו ודחייה לדבר שבדי המולד יהיה בליל שלישי וידחה לחמישי מפני שאין קובעין בימי הד"ו ובתחלה הקביעה מיום ג' עד ליל חמישי כדי לפנות ביום הקיבון הלמיתי ופעמים רבות לא יראה סירח בליל חמישי ולא בליל ששי

מלא גלא בליל ג' מכלל שלא נקבצו הכשמש

וסירח קיבון לחמיתי מלא בחמיתי. פי' לפנות שיהיה המולד על הסבלי הלמיתי בסוף יום ג' ויהיה סירח בשבגלו לגד מעבר (ויזר כ"ש). ובעת שבגלו הכשמש לגד' ונבגל סירח בחמ"ש ומוקם שי כבגלגים בקודם ל' וכשמש עקדם ל' ומעבל סירח ב"מ וסירח עמוד על בקודם ל' לגד מעבר, ובזו בעוכב יהיה סיקבון הלמיתי ובזו קיבון בקודם כ' פם ל' קודם בקיבון הלמיתי ובזו קיבון בקודם כ' סירח עמוד פם בשמש ובזו עקדם ל' ובזו שבשמקבן מוקם בשמבל ובזו בקודם כ' פם בשמש בסיה בקיבון בחמיתי ומוקם בשמבל ובשמש בעמשה לל בחמיתי וסירח בחמיתי מעבל בשבגלו בעמשה לל בחמיתי ובחמיתי בחמשון בעמשה לל בחמיתי ובשבקבן בקיבון הלמיתי לו מיבר מעבל סירח לל בחמיתי בעמשה לל בחמיתי בעמשה גם לחמיתי לבל ביל עמ בכבדות ובשבר בקודם כ' בעל בקודם ל' בחבר לו בבזיה בקודם כ' בשמש בקודם ל' ובזו בשמש לו בחבקבן קיבון בחמיתי. ובזו בעוכב בעמשה לבל בעיבר מוקם בחמבל בכבר סר לל בקודם ל' ובזו בקודם ל' סירח עמוד מבוזון בגבר בשמש ובזו קיבון בחמיתי. ובזו בעוכב בזו ל' בחמבל. ותבשר בלל בזיה ובזו קיבון בחמיתי בלגה ביום כ' ולא יבבן לירח שרלפ (ולא) בליל ו' לפי בלל בחבתר בירח מן בשמש בשיעור בקשר מיבר שיהיה לם יבבן מן בשמש בשיעור לעיבר מיב

נרלה מלא בליל שבת:

פ"ח **א** חדשה של לבנה תשעה ועשרים יום

ומחצה תשצ"ג חלקים וכו'. דע שבחדשים בחסרים יהיו יותר על המלאים לם יהיה מחשון וכסלו בחוקה בבבר הבדים ויהיו בחסרים ל'

והמלאים כ':

ה סדר. בחדשים המלאים והחסרים וכו'. פירוש בחשבון זה יהיה תשרי לעולם מלא לבל על הבנון בבלים יתבן שיעל בר בסר ובן שאר בחדשים יתבן שבחדש שאחר בסות בסר בבדין לבבר בבלים שיהיה מלא. וכן בשלת חסר בבדין לבבר בבלים שיהיה חסר. ומפני מה עבו תשרי לעולם מלא לפי שבחדש בלבנה כ"ע ימים. י"ב שעות תשצ"ג חלקים בבבר שבדיעמו ולפי שיום ל' יתבן בחשון לתוכו בזיום בלים לבבר עבו תשרי לעולם מלא. ובחדש בבבר עבו תוכו ל"ע יום לפי שבקובעה. על כ"ע יום בלים בעבר חסרון בדבר בבבר ובן בבלים של בבר. ודאי זו. ולהיות לבשון הבמבלת בזה בחשון. תבינו בגבר (כ"ה ל"ב) בעוד ריב"ל תשון בבלת בדבשל דבבלים. על שני חדרים שבקבשים לחוקם ביום שיבוריבן בעבמבת דחבבין מבדבין. מלאין לל עבדבין לחשוק מדבדים בב בחבן בב בב הבדת ולחבר בב בחבן בב בב בבבל בעוד ב' בבבלים בבבר ובבלתי בבבר על שני חדרים שלם לעו ב"ד לעשות שבבבר מלאים עושים. שבבבר חבבים עושים ובן בין. בבבין בעולם ובחשון בבבים בבבין תמבו לעולם. לחבר מלא בבבר חסר עד שיודע לך שבוקבת ר"ח בחבו שלחו ביום. לחבר עוקבת לחבל בבבור לבבן לעולם חסר תמיד בב בחבן על שני חדשים מחלקין לת הבבבת על בבבן ועל בבבין לבי לחבבת ובחבלת ובחבן מלא

בשני קובעין: ח ועיקר שאר הארבע דחיות אלו הוא זה העיקר שאמרנו שהחשבון הזה במהלך אמצעי. וראיה לדבר שהמולד יהיה בליל שלישי וידחה לחמישי פעמים רבות לא יראה ירח בליל חמישי ולא בליל ששי מכלל שלא נתקבצו השמש והירח קבוץ אמיתי אלא בחמישי:

פרק שמיני

א חדשה של לבנה תשעה ועשרים יום ומחצה ותשצ"ג חלקים כמו שביארנו. ואי אפשר לומר שראש החדש יהיה במקצת היום עד שיהיה מקצת היום מחדש שעבר ומקצתו מהבא. שנאמר עד חדש ימים מפי השמועה למדו שימים אתה מחשב לחדש ואי אתה מחשב שעות: **ב** לפיכך עושין חדשי הלבנה מהן חדש חסר ומהם חדש מלא. חדש חסר תשעה ועשרים יום בלבד ואע"פ שחדשה של לבנה יתר על זה בשעות. וחדש מלא משלשים יום ואף על פי שחדשה של לבנה פחות מזה בשעות. כדי שלא לחשב שעות בחדש אלא ימים שלמים: **ג** אילו היה חדשה של לבנה תשעה ועשרים יום ומחצה בלבד היו כל השנים חדש מלא וחדש חסר. ויהיו ימי שנת הלבנה שנ"ד, ששה חדשים חסרים וששה חדשים מלאים. אבל מפני החלקים שיש בכל חדש וחדש יותר על חצי היום יתקבץ מהן שעות וימים. עד שיהיו מקצת השנים חדשים חסרים יותר על המלאים ובמקצת השנים חדשים מלאים יותר על החסרים: **ד** יום שלשים לעולם עושין אותו ראש חדש בחשבון זה. אם היה החדש שעבר חסר יהיה יום שלשים ראש חדש הבא. ואם יהיה החדש שעבר מלא יהיה יום שלשים ראש חדש הואיל ומקצתו ראש חדש. ויהיה תשלום החדש המלא שעבר. ויהיה יום אחד ושלשים ראש חדש הבא ומכאן הוא המנין. והוא יום הקביעה. ולפיכך עושין ראשי חדשים בחשבון זה חדש אחד יום אחד בלבד והחדש אחד שני ימים: **ה** סדר החדשים המלאים והחסרים לפי חשבון זה כך הוא. תשרי לעולם מלא. וטבת לעולם חסר. ומטבת ואילך אחד מלא ואחד חסר על הסדר. כיצד טבת חסר שבט מלא. אדר חסר ניסן מלא. אייר חסר סיון מלא. תמוז חסר אב מלא. אלול חסר. ובשנה המעוברת אדר ראשון מלא ואדר שני חסר: **ו** נשארו שני החדשים שהן מרחשון וכסליו. פעמים יהיו שניהם מלאים ופעמים יהיו שניהם חסרים ופעמים יהיה מרחשון חסר וכסליו מלא. ושנה שיהיה בה שני חדשים אלו מלאים היא שנקראו חדשיה שלמים. ושנה שיהיו בה שני חדשים אלו חסרים נקראו חדשיה חסרין. ושנה שיהיה בה מרחשון חסר וכסליו מלא נקראו חדשיה כסדרן: **ז** דרך ידיעת השנה אם חדשיה מלאים או חסרין או כסדרן לפי חשבון זה כך הוא. תדע תהלה יום שנקבע בו ראש השנה שתרצה לידע סדור חדשיה כמו שביארנו בפרק שביעי. ותדע יום שיקבע בו ראש השנה שלאחריה, ותחשב מנין הימים שביניהן חוץ מיום הקביעה של זו ושל זו. אם תמצא ביניהן שני ימים יהיו חדשי השנה חסרין. ואם תמצא ביניהם שלשה ימים יהיו כסדרן. ואם תמצא ביניהם ארבעה ימים יהיו חדשי השנה שלמים: **ח** במה דברים אמורים כשהיתה השנה שתרצה לידע סדור חדשיה פשוטה. אבל

א עור סי' הכמ ספ"ג עשין מז:

פ"ח חדשה בל לבנה עד כמו שבחלבנו. פרק חם חגן מבינין (דף כ"ב): ואי לחבר לומר שבר"ח עד אלא ימים שלמים. פ"ק דר"ה (דף כ'): אילו סיהם מלבם עד על החבדים. פרק חין בעבדין: יום שבבים עד שני ימים. פ"ק דר"ה ופ"ק דבבהדרין (דף י"ב י"ג):

מנדל עוז

סדר החדשים עד אחר שני חסר. פ"ק דבבהדרין ופרק קמא דרלתם הטעה ובמסכת בכורות ב' מעשר הטעה: בשאר שני עד וכלו מלא. פ' חין בעבדין: דרך ידיעת הטעה עד סוף הפרק. במסכת עבדין ע' חין בעבדין ופ"ק דר"ה ופ"ק דבבהדרין יוצן בל דבר ודבר מלאו בהעבדות הטבון המכוון בו:

מלא ומנין חסר מע"ם מהלגין מלא לי תמנים לעולם חסר אחתי מחלגין מבוס דמלוס לקבע על כרחייב ע"ל הגמרא. לגון ר"מ ור"ל ביום עבוריכן מי' מקדשין ר"מ אחר ביום ל' בל אחר כרחבון בסות יום עבורו ביום ל' בל אחר מי מקדשין אותו יום ר"מ ביום. לעומת דבני אחרים לעולם חסרים ולאחוקי מדבר בהגון בגולה וביא פומבדיתא, וסוגייתא דמסכתא בר' אחתי מבוס תני זכריה ומלאכי

ובגרסין בבכורות בפרק מעבר בהטעה (דף ל"ח) דר' עקיבא בשעתיה אחר אחר בסמוך לגיסן פעמים מלא ופעמים חסר וכן שאתי הוא דקבבר אחר בסמוך לגיסן לעולם חסר וקי"ל כר"ע, וכן דגרסינן בסמ"ר עמיינא בבא דאלתא ליה לתר עוקבא אחר בסמוך לגיסן לעולם חסר עלמה בחיובתא מדתמן לא אמרה בשלמא זימנין מלא וזמנין חסר וכו' וגם לעדות ריב"ל דאחר לעולם שני אחרים הבאים בה מתחיבתא חיובתא עלה ולא עמדה מלא עדות ר' סימאי מבוס תני זכריה ומלאכי. וכן אמרינן בגמרא (ר"ה י"ב) אחר רב חיננא בר ביזנא אחר רב מיומון עזתא ואילך לא מצינו אלול מעובר לא מצינו דלא אילמרין בא אילמרין מעבריין ליה, אחר ר' חנינא ובגלין הדברים דבימות עזרא עבריה לגולה ע"כ. ואומר אני שבעולה מכלל הדברים שנמנו שעושין על בראיה אין לחדשים סדר בחסרות ובמלאים מלא בחסרות וסמלאים ומסדר ע"פ הראיה, ומה שאחר הגאון ז"ל בהגהו הוא לפי בחשבון לאיבר בא דאלתא ליה לאחר עוקבא אחר בסמוך לגיסן לעולם חסר ולפי בחשבון לא אחרה עוקבא אחר בסמוך לגיסן בעיבור מומן הוה לעולם בא לפי מלא לפי אחרה בחשבון לעולם אחר בחדרים לפי בחשבון ר"ל בחדשים בלבד ולא בחדרים

המוּמאה ואין דוחין את השבת. אלא בערב שבת בלבד מקטירין איברי תמיד של ערב שבת. שהתמיד תחילתו דוחה שבת וסופו אינו דוחה. חלבי שבת קריבין בלילי יום טוב אם חל יום טוב להיות במוצאי שבת. אבל אין קריבין בלילי יום הכפורים שנאמר עולת שבת בשבתו ולא עולת שבת זו בשבת אחרת. ולא עולת חול ביום טוב: ח ארבעה עשר שחל להיות בשבת. מקטרין חלבי הפסחים בלילי יום טוב מפני שהם כחלבי שבת:

אין

משנה למלך

אלא יסמעאל מליצא דמיה דרבנן גזירה אטו דאורייתא. עוד כתבו ולפי זה לא קשה מידי מה שמליצ ריב"ם דמיה כתוספתא כל הקדשים שמקריבין קודם תמיד של שחר לא שעיכבן אחר תמיד בערב פסולין וכשחל לי אחרת דמדרבנן גזרו שלא לגזרה ויש מיתה כלומר שיתה דבין פלסור לשקייר כלאיטורין מגיעה מיפסל בכשר וכבסיה דמשכו בכעלים ידיהם דמיפסל משום כלי שעשה בה ליפסל משום דשלחי בהם דלא חזו לאיטורים מעיקרא לשקרבם סילוק לא מיפקרי בשר מריקה דם לעודיה אבל כבר כיון דבאה חזי לקרבה קודם התמיד אע"פ שמתכון עד אחר שהתמיד ובשבת לא מצ לקרבה אחרי שפיר שעשה כמו בעיעתאה ולכדו וכמ"ש בתוס' בפרק ג"ל כתמונה. עוד כתבו דבקרבנו מעשה שוקר הדם כדיעבד ולפיכו אפילו עשה כל מעשה אע"פ שפולין. עוד הקשו דאי בשבת דוקא אחרי כתיעת תמיד של ערב דמיפסל לפי שאסור לזרוק הדם אבל קודם תמיד על שחר אינו שייכא אסור לזרוק אחרי פלינן ליה ימתין ויזרוק אחר תמיד לבד כתמיד לבד כלאיטורין מיפסל אלאיטורין ולא כעמידו דבריהם טיבא דלא אפשר בר"ב. ואפי' דלא כעמידו אלא דלא אפשר בר"ב. ואפי' דלא כעמידו אלא דלא אפשר בר"ב. ואפי' דלא כעמידו אל

ובשעה שנועל. ואסור לפתוח את הדלת כנגד [ק] המדורה בשבת כדי שתהא הרוח מנשבת בה ואע"פ שאין שם אלא רוח מצויה. ומניחין הנר של שבת על גבי אילן המחובר לקרקע ואינו חושש: יח אכל מדינות ועיירות של ישראל תוקעין בהן שש תקיעות בע"ש. ובמקום גבוה היו תוקעין כדי להשמיע כל אנשי המדינה וכל אנשי המגרש שלה: יט תקיעה ראשונה נמנעו העומדים בשדות מלחרוש ומלעדור ומלעשות מלאכה שבשדה. ואין הקרובין רשאין לינכס לעיר עד שיבואו רחוקים ויכנסו כולם בבת אחת. ועדיין החנויות פתוחות והתריסין מונחין. התחיל לתקוע שניה נסתלקו התריסין וננעלו החנויות. ועדיין החמין והקדרות מונחין על גבי כירה. התחיל לתקוע תקיעה שלישית סלק המסלק והטמין המטמין והדליקו את הנרות ושוהה כדי לצלות דג קטן או כדי להדביק פת בתנור ותוקע ומריע ותוקע [ל] ושובת: כ תקיעה ראשונה תוקע אותה במנחה. והשלישית קרוב לשקיעת החמה. וכן תוקעין במוצאי שבת אחר צאת הכוכבים להתיר העם למעשיהן: כא יוה"כ שחל להיות בע"ש לא היו תוקעין. חל להיות במוצאי שבת לא תוקעין ולא מבדילין. יו"ט שחל להיות בע"ש תוקעין ולא מבדילין. חל להיות לאחר השבת מבדילין ולא תוקעין:

אסור

א עור סימן רמ סע"ג סס:

דלמיגו לר"ש דסרי דבר שאין מתכוין פסיק רישיה הוא ואסור, ופיר"מ ז"ל שהגר קבוע מחורי הדלת ובמחיתתו יכבה: ואאסור לפתוח הדלת וכו'. שם אמר שמואל שוחת אדם דלת כנגד המדורה בשבת ליום פלה מביי, ומשיקפא דברות מעויה פליני מביי נזר אמו שאיה מעויה דאסור לר"מ ושמואל לא נזר וקיי"ל כתביי וכ"ש בהלכות:

ומניחין הגר על שבת וכו'. מימרא הובאה ס' כיכה (שם דף מ"ה) מיתין גר ע"ג דקל בשבת ואין מיתין גר ע"ג דקל ביו"ט, ופיכה בשבת שיעתה בע"ש ויעמוד שם בשבת ובעמת דבשבת בדיל מן הגר ולא יבא להשמש במחובר. ביו"ט אינו בכלל ממנו ואסור שמא יבא להשמש במחובר. ודין יו"ט כתוב פ"ד מהלכות יו"ט:

יח כל מדינות. עיירות של ישראל וכו'. בריש"א פרק ב"מ (שם ג"ה) שם הקישות מוקעין ע"ש, ופיכ"ש מ"ב. המרובות במנין התקיעות מוקע ומריע ומוקע שבאמרינה: ובמקום גבוה היו מוקעין. שם פשוט מקום גמוא יש לו גרשם גנו שם מיה שוקרו:

יט תקיעה ראשונה נמנעו העומדים וכו' עד ומוכה. בריש"א בלשונה שם ופיכ"ש ז"ל מלעדור לאסור. ויכנסו כלן כאחד שלא יהאדו הבלבסין באחרונה לומר שנתפסקו במלאכה אחר שנשמעו קול השופר שאין הכל מכירין מי לתוקע ומי קרובים: מריסין, כם דלסום החנויות ומסלקים מוחן ומיתין ע"ג יחדות ומוכרין עליהן מבלן ומאר חפלים ולערב בכן יין לשמות. שלם המסלק. קדרות הבעוות ויש מי שהקשה וכא ק"ל דדריש הכם אסורה מדברי ספרים במכואר בפ' כ"ב ובכן בלאה מבל שקרמנו פגיה מבעוד יום מוחר לדחוקה מבחוכה. וכן קשה לזה מה שמבר בגמרא פ"ג ובבא המחלת אין מוחנין אם הבא במחר וכו'. ומתק הרמב"ן ז"ל שהוא מוחר כל. שקרמנו פגיה מבעוד יום עדרום ובסכין על הדרך המבר פ' שליחי בשומה. ומ"ל שהוא מוחר לדחוה בסכין כל מה שיגלה. ומה שבשלו פ"ק ויחבאלר פ"ש בשבת והדביק פת בשבת שהחיבוהו לדחוה קודם שיבוא לידי מלאכה בחוכה ומשמש הא לא מכי לא הכם דוקא מבעוד לחו מבעוד שבפרקא קמא דחולין (דף כ"ה): שהוכאלר פרק אלו קטרין (שבת קי"ה): ואמרו יום טוב שחל להיות ע"ש מוקעין ולא כ וכן מוקעין בחוצאי שבת וכו'. זה דקדק רבינו מהמשנה שבפרקא קמא דחולין ואין דומין שבות לאחיר. ובהקיעה שבות ואין דומין שבות לאחיר. והעיקר רבינו מזה שבמוצ"ש אחר מבדילין מוצ"ש מבדילין ולא מוקעין. והקשו שם ונתקע כי היכי דנעשו לאלחר ואיכלו שבהקיעה שבות ואין דומין שבות לאחיר. והעיקר רבינו מזה שבמוצ"ש אחר מוקעין. ואמעתי שכן פסק ר"י ז"ל. והאחרונים מלקו בזה ואמרו דריש בשחיטה דהכיא פ"מ שיש חקיעה אין קבדלה. וזהו שמעלה לא דברו מהקיעות מו"ש אבל בכאן היתה הקועה מפני שלאוי לחקוע כדי שידעו שבשחיטה נחרא ויחבטקו בשמחה ר"ם, אבל בשאר מלאכה מלאכה מה לנו אם יחדו ממלאכה ע"כ דבריהם. ומה דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל: כא יוה"כ שחל להיות וכו'. שם יוה"כ שחל להיות בערב שבת ולא בשוגגתי שבת: יום טוב שחל להיות וכו'. משנה שם (חולין שם) כתבתיה:

אסור

לחם משנה

יט תקיעה ראשונה נמנעו העומדים בשדות וכו'. כתב הרב המגיד ומה שנשלה בפ"ק ויחבאלר פ"ש וכו' קשיא דמה הוקשה לו ז"ל דהא בשונג אינו מוחר לו לדחות אלא מזון שלש סעודות ולא יוחר אחי' בשעתו כמבואר לעיל בדברי רבינו ומאמר כן שאלו בגמרא (דף נ: וקי"ז:) בשבת והדביק בשבת אם אסר מוחר לדחות יוחר מג' סעודות ומשמש הא לא הכם דוקא מבעוד שהוא דהכיה בשבת אם אסר מוחר לדחות. ומלאה לומר דמה שאסרו ביוחר ממזון אחיל בשעתו אלא לדחות הוא משום קנס כדי שלא יבא לעשות במזיד ויאמר שוכח אני ומ"כ ג' סעודות אלא לדחות הוא דמי אחרי דקמיון ליה ביוחר משלש סעודות אלא דאי שאסר לפ"ז מה שאלו רב ביבי הוא דמי אחרי דקמיון ליה ביוחר משלש סעודות אלא דאי שאסר לדיבא לידי סקילה אז לא חס ח"ל דבגמרא לעיל אמרו והכא"ח לעולם לא אחשוש כאן בשונג אינו מוחר להחיר דבריהם דאמר מוחר להחיר דבריהם היא בשונג מעמא דשונג מוחר משום קנס דשבת הוא דאין פעמת מחיד קנסו רבנן אבל דבר ביבי ח"ח לפשוט ולומר דבריהם דהוא בשונג מוחר לדחות אלא יבא לידי איסור סקילה. דבריהם הם שבת הוא דאין בשבת לא היה לו לקנוס דדוקא בשונג דשם חיבה נזרו אלא יעבה הדבר במזיד ויאמר שוכח אני כיון דהוא דבר קנס. ועוד ז"ל דכיון דבעמת הוא משום קנס דשבת והדביק בשבת לא היה לו לקנוס דדוקא בשונג דשם חיבה נזרו אלא יעבה הדבר במזיד ויאמר שוכח אני כיון דהוא דבר דרבנן שהוא אל דמן הבורה כיון שנעשים ממילא שביר דמי אבל בשבת בשבת לא יעבה הדבר במזיד ויאמר שוכח אני כיון דהוא דבר בדברי הרמב"ם בפ' כל כתבי נבי אמרינן נר ש"ג בבלא מנער המבלא בשבת וכו' ע"ש. אבל לרמב"ן ז"ל אין אבל זה קושיא כלל דהוא שבור דבנגן אמרו אמר אי שיך דבר שאין מתכוין מותר דלא פסיק רישיה הוא עכ"ל: [ועיין בסור סימן רע"ז בהך דינא]: [ק] פרק כל כתבי אמר רב יהודה. אמר שמואל פותח אדם דלת כנגד המדורה ליום עלה אבני ע"כ: [ל] כתבו התוס' אוא דאמרי' בפ' ב"ש ושוהה כדי לצלות דג קטן מכאן היה אומר הר' שמעון שאין השוב הדלקת הנר בשבת לאסור במלאכה אחריה ואע"פ שבבדך בה שאין השוב אחר נר של שבת אלא בתפלת תליא מילתא דאיתא פרק תפלת השחר צלי של שבת בערב שבת. ונכנס במרחץ וכו' ע"כ בתוס'. אבנם מהר"ם הגהיג להדליק נר של חנוכה עד שיסיר הנר מידו אבל אם מניחה בארץ אפי' נר בידו אין מניחה ע"ג מנורה אלא מניחה בארץ. ורבינו שכחה כתב להתנות קודם שידליק שלא לבקל השבת עד אחר מידו אפילו סיהם בידו אין מסמינן אלא מניחן אפילו בארץ. ראיה מדתניא בתוספתא דסוכה גבר מלכות פי' מלתקוע אפילו סיהם בידו אין מסמינן אלא מניחן

גמ׳ אי אמרת לעולם חסר • ואי נמי לא אתו עדים מקדשין ליה האידנא למה לן לאלול: **על פי עדים** • על פי עדים דכתיב (ממות יב) החדש הזה לכם ראש חדשים הוא לכם ראשון לחדשי השנה: **מיבעי ליה דאמרי כו׳** • קא סלקא דעתיה חילול (ה) משום מצוה לקדש על הראייה הוא: **משום דבי מחללינן** • שאם לא יחללו נמצא תורה אור שיתקדש החדש בלא עדים: **גמ׳ אי אמרת זמנין מלא וזמנין חסר** • מכדי בב״ד תנינא כדאמרינן לקמן (דף כה:) אתם אפילו מזידים: **אמאי מחללינן** • ליתקנו ב״ד שיתיבו עד יום שלשים ואחד שלא לחלל עליו את השבת וילכו ויעידו למחר ויקדשו על פיהם: **נעבריה האידנא** • (ג) מיום ל׳ זה יעברו את אחד: **אי דאקלע יום שלשים בשבת** • ולתו בו את הלבנה: **הי״נ** • דמעברינן ולא מחללינן: **הכא** • דקתני מחללין כגון דאקלע יום שלשים ואחד בשבת ולא נראה החדש לאמול אלא היום דאי נמי לא אזלי מקדשי ליה בית דין האידנא דאין לך חדש יותר על שלשים ומקדשי ליה שלא על פי עדים הלכך מחללין לקדש על הראייה: **מפני תקנת קרבן** • מוספי ר״ח שיקרבו בזמנן: **ניסן ותשרי נמי לא משום דמצוה לקדש על הראייה** • הוי חילול שבת דידהו אלא שיהו המועדות בזמנן לפי תולדות הלבנה: **גמ׳ אי אמרת לעולם חסר אמאי מחללינן** • בלאו דידהו נמי האידנא מקדשינן ליה: **ידעי מבריז בבלאי** • כלומר עתיד לב להכיר עובה שעושין עמהם בני ארץ ישראל שעיברו את אלול: **משום ירקיא** • להפריש שבת ויום טוב זה מזה כדי שלא יכמושו ירקות הנאכלות כשהן חיין בשבת שאחר יו״ע לא ביו״ע שאחר שבת: **משום מפיא** • להפריש שבת ויום הכפורים זה מזה שלא יסריח מת שימות באחד מהן שיהא ראשון ולא יקבר לא היום ולא למחר: **מאי ביניייהו** • תרווייהו איתקרו: **יום הכפורים שחל להיות אחר שבת** • אם לא יעבירוהו: **מ״ד משום מתיא מעברין** • ודחינן ליום הכפורים ליום שני בשבת: **אימא בני לב** • לירקות: **לאורתא** • למולאי יום הכפורים: **לאורתא ערב ומייתי** • ולין צריך ללקט ע״ש הלכך לא מעברינן: **אפשר בעממי** • דאמר מר (ביצה דף ו׳) מת בי״ט ראשון יתעסקו בו עממין: **בתמימי** • שורש בתמיין וחוזרות לקדמותן: **לדידן תביל לן עלמא** • אנו בני בבל חס לו העולם ויש לנו הכל לפי שבבל עמוקה היא ואינה מרן הרים וגבעות כא״י ואין שולט בה אויר ואין בני ארץ ישראל צריכין לעבר משום מתיא ומשום ירקיא אלא בשבילנו: **איני** • וכי מעברינן חודש לעולם: **כשם שמעברין את השנה לעולם** • מפני האביב והתקופה ופירות האילן כדאיתא בפרק קמא דסנהדרין (דף יא:): **כדי לאלו וקדש** • כיון שתראה קדש בו ביום: **לעבור** • לעשות את החסר מלא לעולם מוסר: **לקדשו** • ביום שלשים והלבנה לאחרתא ואם ימתינו עד יום מחר יהא שבת ויום״כ סמוכין אין מקדשין לעולם: **ומ״ק יכול כשם שמעברין לעולם כך מקדשין לעולם ת״ל כדי לאלו וקדש** • לאלו תתלה ואח״כ קדש אבל כשאתה מעבירו לאלו וקדש הוא: **מאיימין על העדים על החדש שנראה בזמנו** • ביום שלשים שיתרחקו בשביל לעברו: **ואין מאיימין** • ביום שלשים על העדים שלא לאלו ואלו לריכין לקדשו היום כדי להפריש שבת מיום הכפורים שיאמרו לאלו ויעידו שקר: **היה מלמדנו מאיימין כו׳** • אם לא לריכין לעשותו חסר: **כגון ותשרי** • שהמועדות תלויין בהן מקדשין לעולם: **בשאר ימי לא** • ואם תאמר מה לוקך לו בשאר חדשים לחסר ולעבר כגון אותה שעניו במסכת ערכין (דף ח:) אין פותחין מלרבעה חדשים המעוברין בשנה ולא נראה לעבר יותר על שמונה והתם מפרשינן הטעם ואם עיברו שמונה ובזה לא נראית ביום שלשים נמצא שאנו לריכין לאיים עליהן לומר לאיש בשביל לקדש: **הא דתני רבא** • שאין מעבירין ולא מקדשין לעולם: **אמרים הא** • דאמרי לעולם כל החדשים אחד מלא ואחד חסר כסדר מולד הלבנה שמתחדשת לעולם בסוף כ״ט ימים ומחלה שהן חמשים ותשעה לשני חדשים: **ארבעה ימים** • אם נקבע עכשיו באחד בשבת יהא לשנה הבאה בחמישי בשבת שזה חשבון שנים עשר חדש אחד מלא ואחד חסר עולה לשני״ד ימים והשלש מאות וחמשים כולם שבועים ונמצא נדחה להלן ארבעה ימים: **ואם שיבה שנה מעוברת ה׳** • שמוסיפין עליה חדש חסר שדחוה להן מן שבועים שלימים יום אחד: **האי**

מאי טיבותא (עבדינן) • שמעבריס אלול דמוטב שלא יעברו כלי שלא יהא תרי יומין מוספק:

בין מלפניה בין מלאחריה • רבינו חס לא גרס מלפניה דאם חל לאחר השנה ומוכות מלפניה תיפוק ליה משום מתיא דמקלע יום הכפוריס באחד בשבת:

שלח ליה ר׳ יהודה נשיאה לרבי אמי • אין זה רבי יהודה נשיאה שהתיר הזמן בפרק אין מעמידין (ע״ז דף לו: ופס) שהיה בימי רב ושמואל דההוא בנו של ר״ג בן רבי יהודה הנשיא והאי דהכא תלמידו של ר׳ יוחנן דהוה כייף לרב ושמואל*:

הא בניסן ובתשרי • פי׳ בקונטרס שהמועדות תלויין בהן מקדשין לעולם בשאר ימי לא וי״מ מיפכא: **ואם** היתה שנה מעוברת ממשה • בערכין (דף ח:) פריך והא מיכא יומא *דתלתין שנין משום דכל שנה עודפת ארבעה ימים שמונה שעות התע״ו תלקים ואותן תלקים מצטרפין ליום שלם לסוף שלשים שנה ומשני משום דליתיה בכל שנה לא קאמיב:

לריך

[עיין של״ה דף תעז ד״ה קבלה]

ל״ל דשני ויומא דתלתין

[כלמ״מ פ״ב דין ע״ז נקט״מ שעתיק אמר רב כו׳]

אמר מעברין לאלול חשב ברעתו משום מיתיא דלא אסרתון • כלומר אם יזאר המת ב׳ ימים יסריח • *) וכן יהה״כ שחל להיות באחד בשבת אז בע״ש כיוצא בו • אבל משום ירקיא לא מעברינן אפשר בחמימי • פי׳ אע״ג דחיילין ירקיא אשר לטיל מיניהון • וי״א למישלקינהו ולבשולינהו ולמשבקינהו בחמימי דאכיל להן בטוצאי יהה״כ ופ״ד משום ירקיא אמר מיתיא אפשר לקבדן עממי והן נכרים • ודברים חללו שאמר עולא ור׳ אחא איכא למימר שעשו אותן ב״ד סעד לסטורת שבידם שבהן מעברין כענין שעיקר עיבור השנה באביב. ותנינן (בסנהדרין יא) אין מעברין השנה לא בפני גדיין ולא בפני טלאין ולא בפני נוגלות שלא יפרחו. אבל עשין אותה איכא לסיבר שעשו אותן ב״ד סעד לסטורת שבידם שבהן מעברין כענין שעיקר עיבור השנה באביב. ותנינן • אם לא יעבירו לעולם כל החדשים אחד מלא ואחד חסר כסדר מולד הלבנה שמתחדשת לעולם בסוף כ״ט ימים ומחלה שהן חמשים ותשעה לשני חדשים: **ארבעה ימים** • אם נקבע עכשיו באחד בשבת יהא לשנה הבאה בחמישי בשבת שזה חשבון שנים עשר חדש אחד מלא ואחד חסר עולה לשני״ד ימים והשלש מאות וחמשים כולם שבועים ונמצא נדחה להלן ארבעה ימים: **ואם שיבה שנה מעוברת ה׳** • שמוסיפין עליה חדש חסר שדחוה להן מן שבועים שלימים יום אחד: **האי**

רבינו חננאל

גם לעדות רבי יהושע בן לוי דאמר לעולם ב׳ אדרין חסרין הא מתני׳ תיובתא עליהולא עמדה אלא עדות ר׳ סימאי משום הגי זכריה ומלאכי • כי אתא עולא אמר עברוה לאלול • כלומר אצטריך כפי הסמורת שהיתה ביד ב״ד ועברוה לאלול • מפני שקראו סוד העבור מפני שב״ד לא היו מגלין אותו אלא למזומנים לעיין ברבר זה והיה אותה שנה יום ל׳ לאלול יום הסמוך לשבת בין מלפניה בין מלאחריה • וכיון שראה עולא כי עברו ב״ד לאלול נדמה לו שב״ד מעברין על צורך השעה שלא יבא ר״ה בע״ש ולא באחד בשבת • שלא לחבר ב׳ קדושות כאחד מפני כבוד מתים• או כגון שכחת י״ט בתענית ירקות וכיוצא בהן • וחלילה לעבר אלא על המסורת שמסורה בידם ממשה רבינו• אבל משלא נתגלו העקרים • מדומים כי על כל צורך מעברין • ועל זה אמר עולא אין שם צורך לדבר אלא משום

[תוס׳ ערכין ס״ל] נעיל ו: שבת פז: סוכה נד: ערכין פ:

ראיתי

ירקיא • ורבי אחא אמר משום מיתיא • פי׳ מ״ד משום מיתיא דהיכא דאקלע ב״ט באלול בשבת חל ר״ה להיות באחד בשבת ואם חל כ״ט באלול יום חמישי מקלע ר״ה בע״ש • ולא יתכן ב׳ קדושות כאחת • עולא אמר מעברין לאלול חשב ברעתו משום מיתיא דלא אסרתון • כלומר אם יזאר המת ב׳ ימים יסריח • *) וכן יהה״כ שחל להיות באחד בשבת אז בע״ש כיוצא בו • אבל משום ירקיא לא מעברינן אפשר בחמימי • פי׳ אע״ג דחיילין ירקיא אשר לטיל מיניהון • וי״א למישלקינהו ולבשולינהו ולמשבקינהו בחמימי דאכיל להן בטוצאי יהה״כ ופ״ד משום ירקיא אמר מיתיא אפשר לקבדן עממי והן נכרים • ודברים חללו שאמר עולא ור׳ אחא איכא למימר שעשו אותן ב״ד סעד לסטורת שבידם שבהן מעברין כענין שעיקר עיבור השנה באביב. ותנינן (בסנהדרין יא) אין מעברין השנה לא בפני גדיין ולא בפני טלאין ולא בפני נוגלות שלא יפרחו. אבל עשין אותה איכא למימר שעשו אותן ב״ד סעד לסטורת שבידם שבהן מעברין כענין שעיקר עיבור השנה באביב. ותנינן • אם לא יעבירו לעולם כל החדשים אחד מלא ואחד חסר כסדר מולד הלבנה שמתחדשת לעולם בסוף כ״ט ימים ומחלה שהן חמשים ותשעה לשני חדשים: **ארבעה ימים** • אם נקבע עכשיו באחד בשבת יהא לשנה הבאה בחמישי בשבת שזה חשבון שנים עשר חדש אחד מלא ואחד חסר עולה לשני״ד ימים והשלש מאות וחמשים כולם שבועים ונמצא נדחה להלן ארבעה ימים: **ואם שיבה שנה מעוברת ה׳** • שמוסיפין עליה חדש חסר שדחוה להן מן שבועים שלימים יום אחד: **האי**

הגהות הב״ח

(ה) רש״י ד״ה איכא דאמרי כי קס״ד מיגול שבת משום מצוה: (ב) ד״ה נעבריה האידנא ביום שלשים זה: